

ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія»

УЧАСТЬ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ У МЕДИКО-ГІГІЄНИЧНОМУ НАВЧАННІ НАСЕЛЕННЯ ЯК МЕТОД ЇХ УЧАСТІ У РОЗБУДОВІ СИСТЕМИ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я

Надута-Скринник О.К.

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія»

Висвітлено питання інтегрованого підходу до засвоєння студентами теоретичних знань із соціальної медицини, опанування практичними навичками медико-гігієнічного навчання населення і залучення їх до наукової роботи.

Ключові слова: санітарно-просвітницька робота, медико-гігієнічне навчання, студенти-медики.

Неінфекційні захворювання (НІЗ) – одна з основних причин, що забирають життя українців. Профілактика НІЗ є однією з ключових цілей, на яку має спрямувати зусилля система громадського здоров'я в Україні (ЄРБ ВООЗ, 2013). Громадське здоров'я (англ. Public health) – це “наука і мистецтво профілактики захворювань, продовження життя і зміцнення здоров'я за допомогою організованих зусиль і свідомого вибору суспільства, організацій державних та приватних, громад та окремих осіб” [2].

Студенти-медики під час навчання у виші мають опанувати низку практичних знань і вмінь, які з-поміж іншого передбачають проведення санітарно-просвітницьких лекцій (лекцій з медико-гігієнічного навчання населення). У закордонних дослідженнях указують на важливість та необхідність зміцнення знань медичних працівників, а також студентів-медиків щодо громадського здоров'я. [3]. Наголошується й на тому, що співробітництво між академічною медициною та охороною здоров'я громад має привести до взаємовигоди.

Ураховуючи пріоритет профілактичної медицини, нині практична підготовка майбутніх лікарів до роботи такого спрямування залишається одним із першочергових завдань [4].

До програми дисципліни «Соціальна медицина, економіка та організація охорони здоров'я» включені такі теми: «Здоров'я населення, фактори, що впливають на здоров'я», «Соціально значущі захворювання», «Методи та засоби медико-гігієнічного навчання та виховання населення».

Теоретичні питання щодо підготовки медико-гігієнічної наочності та складання санітарно-просвітницької лекції винесені на самопідготовку студентів. З метою актуалізації тем «Здоров'я населення, фактори, що впливають на здоров'я», «Соціально значущі захворювання» колективом кафедри соціальної медицини ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія» розроблено та відпрацьовано підходи до залучення активних студентів до практичної санітарно-просвітницької роботи студентів у дошкільних навчальних закладах, школах і вишах міста.

Види практичної роботи студентів, упроваджені в навчальний процес вивчення дисципліни «Соціальна медицина, економіка та організація охорони здоров'я» на 4 курсі медичного факультету, подані в **табл. 1**

Після виконання студентами вищенаведених практичних завдань та обговорення їхніх результатів під час практичних занять студентам пропонується продовжити працювати за обраною темою одного з соціально значущих захворювань і підготувати презентацію та виступ на цю тему. Виконання подібного завдання не входить до аудиторної роботи і не контролюється викладачем, однак включено до переліку практичних навичок студентів і винесено на СРС. Студенти, які бажають отримати консультацію викладача з приводу виконання завдання, отримують можливість презентувати його в індивідуальному порядку. Для цього викладач робить оголошення щодо часу, який може бути виділений в позааудиторні години. Студентам, які під керівництвом викладача виконують таке завдання найуспішніше, пропонується взяти участь у практичній роботі з медико-гігієнічного навчання школярів, вихованців дошкільних закладів і вишів міста.

Колектив кафедри постійно налагоджує контакти з навчальними закладами міста різних рівнів, пропонуючи проведення санітарно-просвітницької роботи на їхніх базах.

Студенти, які беруть участь у проведенні санітарно-просвітницької роботи на кафедрі, стають членами волонтерського загону «Молодь за здоровий спосіб життя», що працює при кафедрі вже 5 років поспіль. Найактивнішим учасникам волонтерського загону пропонується взяти участь у роботі кафедрального наукового гуртка. На засіданнях наукового гуртка вони мають змогу навчитися збирати матеріал для своїх студентських наукових робіт методом анкетування і отримують можливість проводити його під час санітарно-просвітницьких лекцій.

Отже, на кафедрі запроваджено інтегрований підхід до засвоєння студентами теоретичних знань щодо важливих аспектів громадського здоров'я, опанування практичними навичками для імплементації його основних засад і подальшого залучення найбільш активних та здібних студентів до наукової роботи.

Прикладами успішного застосування такого підходу є участь студентів наприкінці року в студентських науково-практичних конференціях, у секції «Профілактична медицина», на яких вони висвітлюють результати власних наукових досліджень із соціальної медицини. Зважаючи на те, що студентські наукові роботи з року в рік посідають призові місця, ефективність застосування описаного методу має практичне підтвердження.

Таблиця 1

Види практичної роботи студентів при вивченні різних тематичних модулів навчальної дисципліни
«Соціальна медицина, економіка та організація охорони здоров'я»

Курс/ факультет	Модуль /змістовий модуль	Тема практичного заняття	Тип завдання	Вид практичної роботи
4 курс медичний факультет	Модуль 1. Статистика здоров'я. Організація основних видів медичного забезпечення населення на сучасних його рівнях. Змістовий модуль: Вступ у соціальну медицину та організацію охорони здоров'я	Здоров'я населення як медико-соціальна проблема	Індивідуальне	Підготовка індивідуальної мапи з факторами ризику, що впливають на здоров'я, аналіз негативних факторів, пропозиції щодо профілактики їх впливу або усунення. Студент визначає фактори, які впливають на його здоров'я, та презентує під час практичного заняття. Фактори мають бути згруповані в 4 групи: 1) фактори способу життя; 2) фактори навколишнього середовища; 3) медичні фактори; 4) біологічні фактори. Після презентації факторів студент має коротко їх проаналізувати з точки зору позитивного та негативного впливу, а також дати власні пропозиції щодо можливих шляхів усунення факторів негативного впливу на здоров'я або профілактики розвитку захворювань, які можуть стати наслідками негативного впливу означених факторів у майбутньому
	Модуль 1. Статистика здоров'я. Організація основних видів медичного забезпечення населення на сучасних його рівнях. Змістовий модуль 3 "Медико-соціальні аспекти захворюваності. Методика вивчення захворюваності"	Тенденції та особливості окремих видів захворюваності (соціально значущі і небезпечні захворювання)	Індивідуальне	Підготовка презентації про одне соціально значуще захворювання: ВІЛ/СНІД; Туберкульоз; ЗПСШ; гепатит В. Презентація має відображати такі аспекти: показники офіційної медичної статистики України щодо обраного захворювання за останні 3-5 років, зображення графічно з аналізом тенденції (зниження чи підвищення захворюваності та поширеності); місце захворювання (групи захворювань) у структурі причин смертності в Україні та порівняння з країнами з високим та низьким рівнем доходу на душу населення; фактори ризику, визначені сучасними методами доказової медицини як найголовніші в розвитку захворювання; вікові та статеві особливості даного виду захворюваності; зміст основних державних цільових програм стосовно означеного соціально-важливого захворювання та рекомендації ВООЗ щодо політики держав в усуненні проблеми даного захворювання
	Модуль 1. Статистика здоров'я. Організація основних видів медичного забезпечення населення на сучасних його рівнях. Змістовий модуль 3 "Медико-соціальні аспекти захворюваності. Методика вивчення захворюваності"	Методика вивчення та оцінка показників важливої неепідемічної захворюваності	Індивідуальне	Підготовка презентації про одне важливе неепідемічне захворювання. Серцево-судинні захворювання (Ішемічна хвороба серця, гіпертонічна хвороба). Цукровий діабет. Церебро-васкулярні захворювання. Онкологічні захворювання. Наркоманія. Алкоголізм. Тютюнопаління.
			Групове	Презентація має відображати такі аспекти: показники офіційної медичної статистики України щодо обраного захворювання за останні 3-5 років, зображення графічно з аналізом тенденції (зниження чи підвищення захворюваності та поширеності); місце захворювання (групи захворювань) у структурі причин смертності в Україні та порівняння з країнами з високим та низьким рівнем доходу на душу населення; фактори ризику, що на сьогодні визначені методами доказової медицини як найголовніші в розвитку захворювання; вікові та статеві особливості даного виду захворюваності; зміст основних державних цільових програм щодо означеного соціально важливого захворювання та рекомендації ВООЗ щодо політики держав в усуненні проблеми даного захворювання

Список використаної літератури

1. Здоровье–2020: основы европейской политики в поддержку действий всего государства и общества в интересах здоровья и благополучия. Резюме. – Европейское региональное бюро ВОЗ. - Копенгаген, 2013 г. – 16 с.
2. Winslow C. E. A. The Untilled Fields of Public Health/ C. E. A. Winslow// Science.- 1920.- V.51(1306).- P.23-33.
3. Medical Education for a Healthier Population: Reflections on the Flexner Report From a Public Health Perspective / Maeshiro R. [et al.] // Academic Medicine.- V. 85(2): 211-219.
4. Global Health in Medical Education: A Call for More Training and Opportunities/ Drain P. K. [et al.] // Academic Medicine.- 82(3): 226-230.

ЗНАЧЕННЯ ВИКЛАДАННЯ БІОЛОГІЧНОЇ ХІМІЇ НА ШЛЯХУ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

**Непорада К.С., Тарасенко Л.М., Нетюхайло Л.Г., Білець М.В., Омельченко О.Є.,
Сухомлин А.А., Гордієнко Л.П., Слободяник Н.М., Микитенко А.О.**

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія»

У статті розглянуто патання підвищення якості підготовки лікарів у сучасних умовах. Окреслено шляхи підвищення рівня медичної освіти в Україні, висвітлено роль біологічної хімії у формуванні майбутнього лікаря.

Ключові слова: підготовка лікарів, біологічна хімія, вдосконалення.

Нинішній рівень медичної освіти в Україні потребує підвищення, що зумовлено низкою як об'єктивних, так і суб'єктивних причин. Сучасні принципи розвитку освіти побудовані на компетентністному підході. Інакше кажучи, все більша увага приділяється тому, що лікар вміє, а не тому, що він знає.

Процеси глобалізації зумовлюють новітні тенденції в освіті, що є необхідною передумовою подальшого її розвитку й удосконалення, адже досягти нових результатів у вищій освіті, створити якісну систему підготовки фахівців і на цій основі забезпечити конкурентоспроможність випускників та престиж української вищої освіти у світовому просторі можна лише за умов впровадження нових технологій навчання. Медична освіта України – органічна складова національної вищої освіти, яка переживає період оновлення і системної реорганізації. Протягом останнього десятиріччя процес професійної підготовки лікаря в Україні відбувається під впливом вимог європейського освітнього простору. Це пов'язано з впровадженням у вищій медичній школі основних положень Болонської системи, необхідністю надати майбутньому лікарю уніфіковані для різних країн професійні знання й навички. Рівень опанування ними має відображатися в дипломі, який є перепусткою до професійної реалізації особистості в будь-якій державі [2].

Серед найважливіших принципів формування єдиного освітнього середовища виділяється досягнення високої якості навчання майбутніх лікарів шляхом впровадження єдиної технології управління якістю освіти. На якість професійної підготовки впливають якість освітніх стандартів, зміст навчальних планів і програм, професійна компетентність педагогів, якість довшівської підготовки абітурієнтів, рівень організації навчального процесу та науково-методичного забезпечення, матеріально-технічна база, морально-психологічна атмосфера й ін. [4].

Рівень підготовки сучасного лікаря потребує розробки положення якісного підходу до навчання – вміння кваліфіковано виконувати завдання, що передбачає сукупність знань, навичок і вмінь, які дають можливість ефективно здійснювати діяльність або виконувати певні функції, які сприяють досягненню певних стандартів у галузі професії лікаря або виду його діяльності. Позитивним надбанням останніх років є вміння студентів користуватися електронними книгами та базами даних мережі Інтернет, що дає надзвичайно широкі можливості для отримання знань із різних дисциплін (особливо для студентів, які володіють іноземною мовою). Вільне оперування навчальним матеріалом має бути практично орієнтованим. Тому вважаємо за доцільне пов'язувати клінічний приклад із теоретичним матеріалом, яким має вільно оперувати студент, і практичними навичками, які він засвоїв при його вивченні [2; 4].

Для формування світогляду майбутнього лікаря, підготовки кваліфікованих фахівців, розуміння молекулярних основ метаболічних процесів у здоровому та хворому організмі необхідні знання біохімічних закономірностей як у нормі, так і при патологічних процесах. Оскільки загальну біологічну хімію студенти вивчають ще на 2 курсі, то зрозуміло, що випускники медичних вишів недостатньо володіють теоретичними і прикладними аспектами біохімії.

Навчальна дисципліна «Біологічна хімія» ставить за мету сформувати системні знання студентів-медиків про хімічний склад, структурну організацію, властивості біоорганічних сполук (складових компонентів клітин, тканин і органів організму людини), закономірності обміну речовин та енергії на молекулярному рівні в здоровому організмі та при окремих патологічних станах. Вивчення біологічної та біоорганічної хімії необхідне для формування творчого мислення майбутнього лікаря, необхідного для успішного освоєння професійно-орієнтованих медичних дисциплін. Під час вивчення дисципліни студенти навчаються пояснювати особливості будови та перетворень у організмі біоорганічних сполук; аналізувати відповідність структури біоорганічних сполук фізіологічним функціям, які вони виконують у організмі людини; інтерпретувати взаємозв'язок між структурою біоорганічних сполук, особливостями їхнього метаболізму та фізіологічними функціями в організмі людини; пояснювати біохімічні та молекулярні основи фізіологічних функцій клітин, органів і систем організму людини; інтерпретувати основні біохімічні механізми виникнення патологічних процесів у організмі людини та принципи їх корекції; характеризувати особливості фізіологічного стану організму та розвиток патологічних процесів на основі лабораторних досліджень; трактувати особливості будови та перетворень у організмі біоорганічних сполук, на яких ґрунтується їх застосування в медицині в якості лікарських засобів; трактувати методологію проведення та